

PРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА УНИОН У БЕОГРАДУ**СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УНИОН**

Odlukom Senata Univerziteta Union, br. A 248-02/19 od 17.09.2019. godine, i odlukom o izmeni odluke br. A 031-01/20 od 06.02.2020. godine, imenovana je Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidata *Zorana Vavana*, pod naslovom „Izvršenje sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece”, u sastavu prof. dr Nebojša Šarkić, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta UNION u Beogradu (naučna oblast: Privatno pravo), predsednik Komisije, prof. dr Milan Počuča, redovni profesor Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe Univerziteta PRIVREDNA AKADEMIJA u Novom Sadu (naučna oblast: Građanskopravna i Privrednopravna), član Komisije, i doc. dr Jelena Arsić, docentkinja Pravnog fakulteta Univerziteta UNION u Beogradu (naučna oblast: Porodično pravo, Nasledno pravo i Medijacija), članica komisije, koja, nakon što je rad pročitala, podnosi sledeći

IZVEŠTAJ**Osnovni podaci o disertaciji**

Doktorska disertacija kandidata *Zorana Vavana*, pod naslovom „Izvršenje sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece”, štampana je u formatu A4, ima 217 strana sa proredom 1,5, odnosno 516.265 karaktera sa razmacima.

Disertacija se sastoji iz sedam osnovnih delova koji su podeljeni na podnaslove i odeljke, i to: 1. Uvod (str. 5-9), 2. Istorijски prikaz porodičnopravne zaštite u okviru izvršnog postupka (str. 10-21), 3. Izvori zaštite odnosa roditelja i dece (str. 22-54), 4. Uporednopravna analiza izvršenja sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece (str. 55-78), 5. Izvršenje sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece u Srbiji (str. 79-188), 6. Mogućnosti za unapređenje izvršnog postupka u vezi sa porodičnim odnosima u Srbiji (str. 189-195), 7. Zaključna razmatranja (str. 196-199) i 8. Literatura (str. 200-217).

Kratak prikaz sadržine rada

U uvodnom delu disertacije autor je kratko predstavio temu, ukazavši na predmet i značaj izvršnog postupka koji se sprovodi u vezi sa odnosima između roditelja i dece. U okviru ovog dela naveo je naučne metode koji će biti korišćeni u radu i istakao osnovne postavke rada. Uvod sadrži i osnovnu pretpostavku na kojoj se zasniva istraživački rad, prema kojoj autor smatra da pored postojanja zavidnog normativnog supstrata kojim se reguliše oblast zaštite porodičnih odnosa i odnosa roditelja i dece, postoje problemi koji se javljaju u praksi i utiču na efikasnost i delotvornost zaštite prava, te da postoji prostor za njeno unapređenje. U ovom delu autor utvrđuje za primarni cilj rada analizu postojećih propisa kojima se reguliše zaštita prava iz odnosa roditelja i dece u uporednom pravu i Srbiji, kao i analizu sudske prakse, te iznalaženje mogućnosti za noveliranje i unapređenje pojedinih zakonskih rešenja, kao i samog pristupa u izvršenju pojedinih procesnih radnji.

U drugom delu rada autor prikazuje istorijski tok razvoja porodičnopravne zaštite u okviru izvršnog postupka, te u okviru posebnog dela obrađuje razvoj instituta u svetu, počevši od Rimskog carstva, srednjeg veka, novog veka, perioda apsolutnih monarhija, sve do kraja XX veka i savremenih propisa. U posebnoj glavi sa istorijskog aspekta predstavljani su tokovi razvoja i normativna rešenja izvršnog zakonodavstva i porodičnih odnosa u Srbiji. Autor je u navedenom delu ukazao na sadržaj regulative iz oblasti izvršnog postupka i porodičnih odnosa koja je relevantna za temu rada, a koja je važila tokom razvoja srpske države sve do važećih zakonskih akata.

U okviru trećeg dela autor sistematično predstavlja međunarodne i unutrašnje izvore prava kojima se uređuju odnosi roditelja i dece. Tako su u okviru posebnih poglavlja predstavljani, kao najznačajniji međunarodni izvori za oblast porodičnih odnosa, dokumenti o ljudskim pravima koji su usvojeni od strane međunarodnih organizacija - Organizacije ujedinjenih nacija i Saveta Evrope. Takođe, kao važan izvor zaštite odnosa roditelja i dece, autor je obradio praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, izdvojivši pritom nekoliko odluka koje su relevantne za temu rada. Posebni delovi posvećeni su unutrašnjim izvorima od kojih je posebno izdvojen Ustav Republike Srbije, kao najviši pravni akt koji sadrži određeni broj načela u vidu osnovnih pravila koja se primenjuju u odnosima roditelja i dece. Od ostalih unutrašnjih izvora autor je posebno obradio važeći Porodični zakon Republike Srbije, odnosno

njegove odredbe relevantne za temu rada. Posebno poglavlje posvećeno je dopunskim izvorima, gde autor navodi pojedine normative koji na određen način dopunjuju porodičnopravne odnose i uređuju određene postupke u vezi sa njima. Pored formalnih međunarodnih i unutrašnjih izvora, autor je izdvojio i nekoliko neformalnih izvora - običaje, pravnu nauku i sudsku praksu, koji su imali određena dejstva na uređivanje odnosa između roditelja i dece.

U četvrtom delu rada autor analizira uporednopravna rešenja kada je u pitanju zaštita odnosa između roditelja i dece u okviru postupka izvršenja. Posebno su izdvojeni sistemi zaštite u državama bivšim članicama SFRJ (Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija), zatim primeri anglosaksonskog pravnog područja (Engleska i Vels) i u okviru zasebnih delova, sistemi u Poljskoj i Mađarskoj. Autor nalazi da se sistemi zaštite delimično razlikuju u pogledu normativnih rešenja, te da jedinstven i univerzalni način sprovođenja izvršenja odluka iz porodičnih odnosa na međunarodnom nivou ne postoji. U okviru ovog dela autor konstatuje da je u sve većem broju zemalja tendencija da se pre donošenja odluke o upotrebi prinudnih mera prilikom sprovođenja izvršenja, podstakne primena konstruktivnih načina rešavanja sporova mirnim putem.

Peto poglavlje predstavlja centralni deo rada koji autor prvenstveno razvrstava na dva osnovna dela, normativnu analizu i sudsku praksu u postupcima izvršenja sudskih odluka iz odnosa roditelja i deteta. Poglavlje normativna analiza autor je razvrstao najpre na tri celine: načela postupka, izvršne isprave i postupke izvršenja sudskih odluka iz odnosa roditelja i deteta. U okviru načela izdvojena su opšta načela parničnog postupka, načela izvršnog postupka i posebna načela koja uređuju odnos roditelja i deteta. Kod izvršnih isprava autor je obradio najpre sudske odluke u porodičnim sporovima, a koji za predmet imaju odnos roditelja i dece. Kao posebne izvršne isprave autor analizira odluke stranih sudova koje se mogu priznati i izvršiti u Srbiji, kao i druge isprave kojima se uređuje navedeni odnos poput sporazuma o rešavanju spora putem posredovanja i javnobeležničke isprave koje imaju snagu izvršne isprave. Kod poglavlja koje je posvećeno postupcima izvršenja, autor najpre analizira specifičnosti postupka, gde ukazuje na ulogu, ovlašćenja i odgovornost učesnika postupka. Tako on posebno analizira ulogu sudova, centara za socijalni rad kao organa starateljstva, javnih izvršitelja, kao i pojedinih fakultativnih učesnika poput policije, Narodne banke Srbije i dr. Analizirajući posebno svaku vrstu izvršnog postupka koji proističe iz odnosa roditelja i dece, autor je ukazao na kompleksnost i osetljivost ove vrste prinudnih radnji, s obzirom na postojanje jedinstvenih emotivnih odnosa

koji su svojstveni porodičnoj zajednici. Kod izvršenja radi predaje i oduzimanja deteta autor naglašava da njegovo sprovođenje zahteva hitnost, ali i posebno efikasnu koordinaciju suda i ostalih pomoćnih i fakultativnih organa koji učestvuju u postupku. Autor je istakao postojanje skromnog i nepotpunog normativnog okvira kada su u pitanju postupci izvršenja radi održavanja ličnih odnosa sa detetom i izvršenja radi zaštite od nasilja u porodici i zaštite prava deteta. Posebno poglavlje u ovom delu rada posvećeno je postupku izvršenja radi izdržavanja deteta. Autor naglašava da zakon ovu vrstu postupka potcenjuje i zanemaruje, s obzirom da je posebno ne uređuje, a da je u pitanju zapravo referada koja je najdominantnija u sudskoj praksi. U posebnim poglavljima autor ukazuje na značaj i vrste privremenih i prethodnih mera koje se mogu primeniti u postupcima izvršenja sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece. U cilju sagledavanja okvirnog stanja u postupcima izvršenja sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece, autor je izvršio uvid u praksu Izvršnog odeljenja Osnovnog suda u Novom Sadu, koja je formirana u periodu od 1. jula 2016. do 1. juna 2019. godine, od kada su važeća normativna rešenja na snazi. Konkretnu ocenu u smislu preseka stanja autor je iskazao sa posebnom rezervom uzimajući u obzir kratak period i relativno mali broj predmeta. Izdvojeno je u radu nekoliko slučajeva i ukazano na propuste u radu, te posledice koje su tako nastale.

Autor u šestom delu disertacije, nakon izvršene analize normativnog okvira, navodi konkretne predloge u cilju unapređenja postupka izvršenja u odnosima roditelja i dece. Tako ističe nužnost postojanja dobre koordinacije svih procesnih aktivnosti, pre, za vreme i nakon sprovođenja izvršne radnje, između svih aktera koji učestvuju u postupku. Posebno naglašava kooperativnu i intenzivnu saradnju između suda i centra za socijalni rad. U tom kontekstu ističe da nema potrebe da pismena i dopisi putuju danima iz jedne institucije u drugu, da komunikacija putem mobilnih i elektronskih uređaja omogućava hitno i momentalno reagovanje, koje se u najvećem broju slučajeva ove referade i očekuje. Autor predlaže uvođenje systemske i kontinuirane stručne obuke u oblasti izvršenja odluka u vezi sa porodičnim odnosima, ne samo sudija već i psihologa organa starateljstva, punomoćnika (advokata), pripadnika policije, kao i drugih fakultativnih učesnika postupka. Jedan od predloga autora je i noveliranje postojećih važećih normativnih rešenja u Zakonu o izvršenju i obezbeđenju, kao što su: preciznije definisanje uloge suda i centra za socijalni rad u postupcima koji se sprovode na licu mesta prema detetu i roditeljima; hitno postupanje i pozivanje na odgovornost lica koja učestvuju u postupku; uvođenje medijacije kao obaveznog postupka u opravdanim slučajevima; predvideti

kao poseban postupak iz porodičnih odnosa naplatu zakonskog izdržavanja, te utvrditi nadležnost za njeno sprovođenje (javni izvršitelji); uvođenje dodatnih mera obezbeđenja i njihovo preciziranje u okviru ove vrste izvršnog postupka.

Poslednji deo disertacije sadrži zaključke istraživanja u okviru kojih autor sumira svoje nalaze i iznosi kratak rezime prethodnih celina koje su u radu obrađene. Autor zaključuje da pored postojanja zavidnog broja međunarodnih i unutrašnjih akata kojima se garantuje zaštita porodice i deteta, postojeća domaća regulativa nije dovoljna, te da pravna zaštita koja se istom proklamuje, prilikom primene i realizacije, odnosno sprovođenja izvršnog postupka, nije potpuna, adekvatna, efikasna i efektivna. Autor, s toga, u ovom delu potvrđuje da postoji prostor za noveliranje i unapređenje pojedinih zakonskih rešenja, kao i samog pristupa glavnih aktera u izvršenju pojedinih procesnih radnji.

Mišljenje

Doktorska disertacija kandidata Zorana Vavana, po mišljenju Komisije, predstavlja potpuno nov, originalan i samostalan naučni rad. Kandidat je u izradi teze valjano postavio osnovnu naučnu hipotezu koju kasnije metodološki razvija, razrađuje do kraja i na kvalitetan način analizira i ocenjuje stanje normativnog supstrata u ovoj izuzetno delikatnoj materiji.

U strukturalnom smislu reči rad sadrži sve uobičajene delove, uključujući pravilan metodološki pristup u naučnom istraživanju i analizi. Komisija je mišljenja da je kandidat valjano koristio odgovarajuće naučne metode, kao što su: istorijski metod, komparativni metod, normativni metod, sociološki metod i dr. Pored toga, rad je potkrepljen veoma solidnom naučnom aparaturom. Kandidat dobro koristi i pravnu literaturu iz ove oblasti, a izvori istraživanja su korektno navedeni i potpuni.

Kandidat je dao i svoje mišljenje o aktuelnoj praksi sa kritičkim osvrtom na analizu rada sudova, ali i drugih subjekata koji učestvuju u postupku izvršenja sudskih odluka iz porodičnih odnosa sa posebnim osvrtom na odluke kojima se uređuju odnosi roditelja i dece.

Zaključak i predlog

Na osnovu svega izloženog u Izveštaju, Komisija smatra da rad kandidata Zorana Vavana pod naslovom „Izvršenje sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece“ u svemu ispunjava uslove koji se po Zakonu i aktima Univerziteta Union zahtevaju za izradu doktorske disertacije, da je

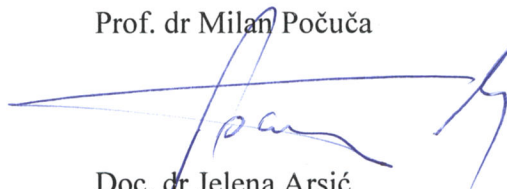
naučno osnovana i podobna za javnu odbranu. Komisija predlaže Senatu Univerziteta Union u Beogradu da prihvati izveštaj Komisije, budući da doktorska disertacija kandidata Zorana Vavana ispunjava sve uslove za javnu odbranu.

U Beogradu, 10. februara 2020. godine

Prof. dr Nebojša Šarkić

Prof. dr Milan Počuča

Doc. dr Jelena Arsić

